

Generieke tekst bij 3D-Infographics ‘Water en Bodem Sturend’ (WBS)

Deel 1: WBS vanuit de vogel en de mol: Wat is de uitdaging?

Deel 2. Aan de slag met bouwstenen: Welke deskundigheid is nodig?

Deel 3. 3D-Ordening in de praktijk: Wat vraagt dit van de organisatie?

Deel 4. Toekomstbestendig vanuit de kikker: Wat levert dit op?

Deel 5. Checklist WBS (voorbeeld OZHZ): Hoe kan de Omgevingsdienst helpen?

Introductie

Het principe “Water en bodem sturend in de ruimtelijk planvorming” is door het Rijk uitgewerkt in een Kamerbrief van 25 november 2022. Het principe krijgt doorwerking in ander Rijksbeleid zoals de NOVEX/NOVI, maar ook in het beleid van andere overheden. Bovenal vraagt het samenwerking tussen overheden (Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten) en tussen private en publieke partijen betrokken bij de beleidsontwikkeling en inrichting van onze leefomgeving.

Water en Bodem Sturend (WBS) is een reactie op de gedachte dat we Nederland kunnen maken zonder ons al te veel rekenschap te geven van het water- en bodemsysteem. Nu de grenzen van dat systeem bereikt zijn, ontdekken we steeds meer dat we onzorgvuldig met onze ruimte en onze natuurlijke omgeving zijn omgegaan. Klimaatverandering doet dit besef sterk toenemen. Voor nu is de vraag: Hoe kunnen we de kwaliteiten van het water- en bodemsysteem benutten om tot een duurzame leefomgeving te komen?

De Omgevingsdienst kan daarbij helpen!

Deel 1: WBS vanuit de vogel en de mol: Wat is de uitdaging?

We staan voor drie hoofdpogingen in het ruimtelijk domein:

1. Ruimte is schaars zowel in de boven- als in de ondergrond. De claims op de ruimte (boven- en ondergrond) blijven toenemen: stijgende vraag naar woningen, ruimte voor de energietransitie onder en boven de grond, etc.;
2. Het natuurlijk systeem loopt tegen zijn grenzen aan: vermindering van de biodiversiteit, aantasting van de (grond)waterkwaliteit, achteruitgang van het bodemleven, verkleining van leefgebieden, etc.;
3. Klimaatverandering versterkt beide voorgaande problemen. Het vraagt om extra ruimte voor water en groen en zorgt voor verstoring en achteruitgang van natuurlijke systemen.

De afgelopen jaren zijn deze drie ‘hoofdpogingen’ vooral onder de aandacht gebracht vanuit het **vogelperspectief**, ofwel het (natuurlijk) watersysteem bovengronds, maar dat zou evenzo onder de aandacht gebracht dienen te worden vanuit het **molperspectief**, ofwel het (natuurlijk) bodemsysteem ondergronds.

Aan deze hoofdpogaven boven- en ondergronds moeten we nu invulling geven, waarbij we recht moeten doen aan (inter)nationale afspraken en regelgeving onder meer op het gebied van CO2-reductie, stikstof, bodemgezondheid en (grond)water. Afwentelen in tijd (“vooruitschuiven”), ruimte (“laat het elders maar oplossen”) en andere partijen (“de burens mogen het oplossen”) is de kop in het zand, klei en/of veen steken.

Deel 2. Aan de slag met bouwstenen: Welke deskundigheid is nodig?

De Omgevingsdienst kan helpen bij de probleemanalyse in uw gemeente, in goede samenwerking en afstemming met kennis en expertise vanuit betreffende Waterschap. Vanuit de Omgevingsdienst betreft het kennis op het gebied van bodemdaling, (grond)water, identiteit, ondergrondse infrastructuur, voorraden, energie en/of andere kwaliteiten van bodem en ondergrond: Onmisbaar om een goed beeld te krijgen van de uitdagingen in uw gemeente.

Deel 3. 3D-Ordening in de praktijk: Wat vraagt dit van de organisatie?

De Omgevingswet staat een integrale aanpak voor van het omgevingsbeleid. Dat vraagt inbreng van de vele betrokkenen en vele disciplines, die deskundigheid op deelterreinen leveren. Gezien de sterke samenhang tussen het watersysteem en bodem- en ondergrondsysteem – samen vormen ze letterlijk de basis – ligt het voor de hand dat deze een onderling afgestemde inbreng leveren in beleidsontwikkeling voor Omgevingsbeleid, ruimtelijke planvorming en gebiedsontwikkeling. Denk aan Omgevingsvisies, Omgevingsprogramma’s, Omgevingsplannen, maar ook gebiedsvisies en projecten.

De Omgevingsdienst levert naast specialistische kennis op genoemde zeven thema’s ook een generieke WBS-coördinator, doorgaans aangeduid als ‘ondergrondcoördinator’, die:

- De afstemming tussen specialisten op de thema’s van betreffende bodemsysteem verzorgt;
- Een gecoördineerd inbreng levert in het projectteam dat werkt aan integrale producten;
- Meedenkt over oplossingen in dit projectteam aan omgevingstafels, gebiedstafels, ruimtelijke tafels, etc.

Daarbij zorgt de ondergrondcoördinator dat – op het juiste moment in de juiste vorm – antwoorden op vragen en oplossingen voor uitdagingen van het projectteam beschikbaar komen. Daarbij is afstemming met de inbreng vanuit betreffende Waterschap, doorgaans aangeduid als ‘klimaatadviseurs’ op genoemde zes thema’s vanuit het (natuurlijk) watersysteem essentieel voor WBS.

Deel 4. Toekomstbestendig vanuit de kikker: Wat levert dit op?

Door slim gebruik te maken van het water- en bodemsysteem is – zelfs bij een toenemende ruimtedruk – een leefomgeving te creëren, die duurzaam, veilig en efficiënt is: Ofwel een leefomgeving waar problemen niet worden afgewenteld naar volgende generaties, andere gebieden en/of andere partijen. Veranderingen in klimaat zijn op te vangen vanuit het ***kikkerperspectief***, met synergie tussen boven- en ondergronds ruimtegebruik en veerkrachtige natuurlijke systemen. Deze natuurlijke water- en bodemsysteem kunnen daardoor diensten leveren die goed zijn voor natuur en mens. Denk aan de bodem die als spons fungeert (water vasthouden) en schoon en goedkoop

drinkwater levert, CO2 kan binden en vasthouden, zorgt voor een duurzame productie van ons voedsel, onze biodiversiteit een impuls geeft, etc.

Deel 5. Checklist WBS (voorbeeld OZH): Hoe kan de Omgevingsdienst helpen?

De Omgevingsdienst zorgt voor vergunningverlening en ziet toe c.q. handhaaft dat beoogde kwaliteiten gehaald worden.

Dus:

- **Met de 3D-Infographics zijn vele onderwerpen en uitdagingen aan de orde geweest: Belangrijke onderwerpen waar de Omgevingsdienst u kan helpen WBS in praktijk te brengen.**
- **Checklist (niet limitatief!) met contactgegevens zijn, naar eigen inzichten, in te vullen op basis van de kennis en expertise die de betreffende Zuid-Hollandse Omgevingsdienst daadwerkelijk kan leveren.**